

GAZET'A TRANSILVÂNIEI.

Gazet'a este dat' 2 ori: Mercurul si Sambet'a, Fieca una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. v. a. Pentru tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 40 doldeiori, or 3 galbini mon. suat'oria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari séu mici inserate se caru 8 cr. Taca timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 70.

Brasiovu, 17. Augustu 1863.

Anulu XXVI.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Diet'a Transilvaniei.

Siedinti'a a XVII. din 26. Aug. 1863.

Inceputulu la 11 óre si 20 minute.

Dupa cetirea protocolului, cá pana aici, Cont. Joane Nemes reportéza in. case, ca Esc. S'a comisariulu reg. s'a dechiaratu, ca primesce adres'a dietei si se insarcinéza a o susterne Mai. Sale. —

Georgiu Romanu, asesoru tabulei r., alesu deputatu in Mociu, depune apromisiunea; dupa care

Presid. provóca pe referintii comisiunii, careia i se concediuse proiectulu asupra I. propositiuni regie, se refereze in. case despre operatulu ei.

Fr. Trausehenfels de pe tribuna cetesce propositiunea r. si dupa aceea proiectulu modificatu de numit'a comisiune, intemeindu modificarile ei intr'o caventare latita si intre altele dicundu si acestea:

Au trecutulu 232 de ani, de candu se facu unieunea celoru trei natiuni in Ardealu. . . Romanii inca si astadi se afla eschisi. . . cu tóte, ca fratii romani purtara sarcin'a cea mai grea si imbogatira pamentulu patriei cu sudórea loru. . . Numai unu actu alu dreptatei e din partene a priimi pe natiunea romana in legatuinti'a nóstra fratiésca. . . Si prin aceea, ca o primimu, voimu nu numai a sterge nedreptulu, ce 'a comisú asuprale, ci o facemu acésta, pentru cá asia concordia, amórea fratiésca si fericirea tuturoru se se inainteze scl., la care ne vomu réntórcé, pentru importantia obiectului.

Dn. T. Cipariu cetindu romanescé de pe tribuna proieptulu de lege modificatu alu comisiunei.

Inalta casa! Trebuescu a permite mai nainte, cumuca proieptulu de lege alu comisiunei, precumu s'a tiparitu, cuprinde in sine unele gresieli, parte de stilu, parte reale, parte de tipariu. Comisiunea dietale mia incredintiatu in urma, cá tectulu proieptului romanu se se revédia a dou'a óra, cá se consune cu celu germanu. Din aceea cauza imi iéu cutediarea mai nainte a prelege inaltei case acestu tectu in acea forma, precumu mai aprópe corespunde insusi intentiuniloru acestei comisiuni.

D. Can. TIMOTEU CIPARIU tiene apoi oratiunea urmatoria:

Inalta casa! Candu amu luatú asuprami insarcinarea de coreferente, cu carea m'a onoratu respectabilea comisiune, compusa in sensulu regulamentului acestei in. case, spre consultarea asupra antaniului proieptu de lege, si spre formularea unei pareri propunende inaltei case spre decisiune; — candu luai asuprami, dicu, acésta onorabila insarcinare, numai decatu am si semtitu greutatea acestei intreprinderi, si mia parutu multu reu, ca acelu confrate onorabile, carele fusese insarcinatu cu formarea proieptului esitu sub numele comisiunei dietale ad hoc, nu se afla de facia, — cá insusi sesi apere dein cuventu in cuventu, si se motivedie mai pe largu acestu proiectu nou de lege, care s'a impartitu inaltei case in tóte trele limbele tieri, si care acumu s'a prelesu.

Mi-a parutu fórté multu reu, pentrucá obieptulu este atatu de importante, pentru cá asteptarea natiunei

romane atatu este de incordata, pentru ca resolutiunea acestei grele cestuni cere atata capacitate, atatu sange reu, si atata cercuspectiune in tóte laturile, caju fiacarele dein noi, si cu atatu mai vertosu eu insumi, ne simtimu, si cauta se ne simtimu ófésicumu strembati sub greumentulu acelei mari responsabilitati, ce diace pe umerii nostri, déca cumuva dein una cauza séu alta, dein debilitate, au precipitantia, au deintru unu neastemperu reu calculatu, amu comite vreun'a erore, a careia consecentia se aiba triste si neplacute urmari pentru venitoriulu natiunei romane, despre a careia esistentia politica chiaru acumu se tractéza, — séu si déca numai nu amu nemeri séu dorentiele natiunei nóstre, séu intentiunile cele mai curate ale natiuniloru sorori, ale acestui mare principatu alu Transilvaniei.

Nu am de lipsa, credu eu, se intemeliezu momentulu cestiuenei presente, — una seria lunga de seculi a trecutulu pre pamentulu patriei nóstre, in cari acésta natiune laboriósá, ci respinsa de tóte partile, ajunsese la sórtea cea mai depre urma a elotiloru spartani, si a sclaviloru Americi celei liberali, — in cari ea pe acestu pamentu erá fara patria, fara nece unu dereptu politicu, fara nece una viétia natiunale, fara nece una aparare séu sententia dein partea statului, pentru carele - si versá sangele in ostririle asupra poporaloru barbare inimice acestei tieri, fara de a secerá si glori'a vertutiloru militare pentru natiunea sa, — carea in sudorea faciei sale - si nutria nu numai numerósá si familia, ci totu de una data contribuia spre sustinerea unei caste privilegiate, carea-i inchisese dein partesi tóta usi'a spre una eluptare dein acésta sierbitute avilitória.

Inse gratia spiritului civilisatoriu, gratia animei ne-infrante a natiunei, si gratia geniului protectoriu alu in. case Domnitorie, aurór'a emanciparei nationalitatei romane dein Transilvania, n'a potutu se se mai diferésca nece se se mai acopere de greii nuori si intunecosí, ce nu suferea respandirea luminei si libertatei pre orisonulu Transilvaniei. Astadi inse acea aurora, ce numai sperantie ne apromitea in venitoriu, ce numai precursoriu erá alu unui sóre deplinu luminatoriu, si alu unei dile maretie pentru natiunea romana, astadi, dicu, incepe a face locu acelu sóre si acelei dile, de cari atat'a au suspinatu parentii nostri, cá se le védia, ci nu le au vediutu! Acésta di de astadi va se incépa una noua epoca in viéti'a natiunale a romanimei transilvane, una epoca, carea, ne place a crede, ca va fi spre multumirea, nu numai a casei suverane, ce ne a luatú sub protectiunea s'a, ci si spre multumirea tuturoru natiunalitatiloru, carile dela provedintia sunt puse in miediulu nostru, nu spre imparechiare si asuprirea unei alteia, ci spre imprumutata ajutorire si conlucrare spre acelasu scopu, care e in florirea acestei patrie benedventate dela natúra, inse pana acumu multu remase inapoi, numai si numai dein acea cauza, ca acésta fratiésca coíntielegere intre natiunalitatile patriei a fostu lipsitu cu totul; pentru ca fiacare natiunalitate credea, cumuca interesele particularia sunt una carare mai segura spre a ajunge la acestu scopu doritu; pentruca fiacare credea, cumuca fericirea patriei e identica numai cu bun'a starea, unei séu altei natiunalitati, ér

nu in buna starea tuturor fililor acestui pamentu. (Bravo!)

Speram in se, séu ce e mai multu, avem si convictiunea, ca acelea idee triste si funeste, cari retienura atatu de indelungatu progresulu fericirii acestei patrie scumpe, au facutu si voru face locu aceluor idee de civilizatiune, de dreptate, de libertate si de umanitate, carile sunt caracterulu epoceluor mari gloriose, si la cari, cá la unu scopu supremu, alerga intreaga omenimea dein tóte poterile si la carii in urma speréza, ca va si ajunge, preste scurtu séu preste lungu, pentru cá acelu scopu e santu, eternu, — pentru ca elu e dorirea animei omenesci si postulatu ratiunei supreme, pentru ca e postulatu, cuventulu si voli'a lui Ddieu. (Bravo!) •

Acestui postulatu nimenea cu scientia nu se póte subtrage; si sum convinsu, cumuca natiunea romana, de aci inainte, intrandu si ocupandu loculu, ce i se cuvine intre natiunile Transilvaniei. cu atatu mai puçinu se va subtrage, cu catu insasi a gustatu mai multu decatu altele amarulu epoci trecute, mai multu de catu altele a púrtatu jugulu despotismulu si alu spiritulu de invidia, intolerantia, ura natiunale si mai personale, si putemu dice, alu spiritulu de neumanitate. Natiunea romana impreuna cu confesiunile ei, inarticulate prin legea, care e obiectulu dilei, va sci respectá cu umanitate, amóre, reverentia, si fratietate pe tóte natiunile si natiunalitatile Transilvaniei, inarticulate séu nearticulate, tóte confesiunile recepte séu inca nerecepte, si nu va pune dein partea s'a nece una piedeca liberulu exercitiu alu deplinei libertati individuali, alu convictiunilor politice si relegiose, — si va oserbá cu scumpatate inaltele principia ale umanitatei, carile sunt proehiamate si recunoscute de tóte natiunile civilizate. Comisiunea consultatória, alu careia avuiu si eu onórea de a fi membru, inca a púrcesu totu dein aceste principia, si candu cu una unanimitate cordiale intre toti membrii ali acestei comisiuni s'a involitu intru recunóscerea natiunei romane si a confesiunilor ei, pre deplinu si intocm'a, precumu sunt recunoscute inca mai de multu cele pana aci asia numite natiuni si confesiuni recepte si regnicolarie ale Transilvaniei, cu tóte drepturile natiunale si individuali, civili si politice, fara nece una diferentia de natiune séu confesiune, — totu de una data a creditu de a s'a santa datorintia, cu carea e datoria umanitatei si spiritulu publicu alu Europei, precumu si acteluor fundamentali ale imperiulu, a dá espre siune totudeauna data si acei convictiuni, cumuca prein inarticularea natiunei romane si confesiunilor ei in sistem'a regnicolara a Transilvaniei, inalt'a casa nu voliesce nece de cumu, cá spiritulu exclusivu, intolerante, si invidiosu, care a domnit in sistem'a vechia a Transilvaniei, se mai domnesca si de aci inainte (Bravo!) ci dein contr'a, cumuca in. casa scie impacá tóte interesele ale natiunilor si ale individuluor in acelu modu, care se respundia si drepteluor dorintie ale natiunei romane, precumu si cerinteluor tempulu si a spiritulu de umanitate.

Inalt'a casa, care e chiamata a delibérá si a decide in meritu in acésta cauza atatu de momentósa, e totu deunadata rogata: cu profunda umilitate a luá in nume de bene, si aceste puçine descoperiri, ce avuiu onóre ale respicá dein acestu locu, cá coreferinte alu comisiunei ad hoc, recomandandu totudeuna data elaboratulu aceleiasi comisiuni spre acceptare dein partea inaltei case. (Bravo! Se traiésca!)

Pres. provóca pe membrii dietali se binevoiesca a se pregati pe siedinti'a venitória de vineri la desbaterea generala a propositiunei I.

Canonicu Negrutiu (Fekete). Inaltu presidiu! Antistii opidulu Blasiu au substernutu o suplica la inalt'a dieta, cu acea umilita rugare, cá se bine-voiesca a esopera dela sacratissim'a s'a c. r. si apostolica Maiestate pentru opidulu Blasiu dreptulu de a forma unu cercu specialu de alegere si de a poté tramite pe viitoriu la diet'a Transilvaniei unu deputatu din sinulu seu.

Me rogu de in. presidiu, cá se bine-voiesca acésta suplica a opidulu Blasiu a o lua in bagare de séma si ai pune o di de pertractare. —

Esc. S'a Metrop. Siolutiu: Marita camera si maritu presidiu! Blasiulu este cu adeveratu unu opidu micu dupa numerulu locuitoriloru, dar cu atata este mai bogatu in institutelu sale cele morale, care le are elu in miuloculu seu. Acolo din buna voia si grati'a Mai. Sale a fostu redicata mai nainte Episcopia, care la anulu 1855 s'au redicatu la dignitate de Metropolia cu 10 canonici; acolo din mil'a lui Ddieu

si grati'a Mai. S'ale avem seminariu pentru clerulu teneru; totu din acésta pre'nalta gratia avemu gimnasiu deplinu cu 8 clase; — civilizatiunea poporulu nostru este cu buna séma inca in acea mesura inaintata, in care este opidulu séu asia dicundu, orasielulu Mociu, care nepotenduse asemena cu Blasiulu intru institutelu publice scientifice, ne-avendu póte neci o scóla, totusi s'a daruitu cu dreptulu de alegerea unu deputatu, cá representantu in diet'a acésta. — Asia dar' me rogu, cá marit'a casa se bine-voiesca a partini propunerea, ca si opidulu Blasiu se póta capatá unu representantu alu seu in dieta. —

Pres. Grois dice, ca opidulu Blasiu a datu o asemenea suplica si acésta o va da in manile comisiunei de petitiuni.

Pres. provóca pe referentulu comitetulu de legitimatiune Hanea se dè reportu despre membrii dietali nou intrati.

Hanea reportédia si se declara si din partea dietei de verifiati deputatii: Alesandru Lazaru, Ladislau Buteanu, Nicola Mateiu, Joane Sipotariu, Mihailu Bohetielu, Nicolae Gaietanu, Carolu Maager si Danielu Lang, care esta depuse mandatulu, si in loculu lui se va alege altulu.

In urma face D. Schuler-Libloy, dep. din Reginu, o interpelatiune, subscrisa de membrii dietali: Ed. Herbert, Jos. Schneider, Dr. Maioru, Joane Florianu, Schwartz, D. Mog'a, Dr. Vasiciu, S. Birthler, Dr. E. de Trauschenfels, M. Schuller, la in. presidiu guberniale, dupa care se insciintiedie acelasu pe dieta, ce s'a facutu in privinti'a eveneminteluor acelea, pe cari leau adusu o corespondintia din Vingardu in Nr. 201 a lui „Herm. Ztg. unitu cu Sieb. Boten“, despre judele scaunulu Apáthy, spre a susutiené scutul (Schutz) legiloru.

Pres. promite a da acésta interpelatiune necurmatu in. pres. guberniale si a insciintia pe in. casa la timpulu seu despre succesulu aceleia.

Cu acésta se incheie siedinti'a de adi la 3/4 pe 12 óre.

Galeri'a au fostu plina de ascultatori de ambe secsele.

Despre legislatiunea vechia a Transilvaniei.

„Korunk“ din 21. Augustu aduce unu articulu esitu din condeiulu redactorulu seu, intru carele infrunta aspru pe acei oratori din diet'a, cari arunca cu tina in legislatiunea vechia, pentruca aceea nu a facutu parte si poporulu la legislatiune; intru asemenea si pe aceia, cari articulu aprobateluor regulatoru de portulu (costumul) tieraniloru ilu aplica numai la romani, eara apoi ii indirépta preste Buceci in Romani'a pentru cá se afle de sunt acolo legi mai buni.

Acestu articulu din „Korunk“, carele se ocupa si cu óresicare afaceri de ale dietei, e intitulatu: „Mai multa onóre legislatiunei nóstre vechi.“

Pentrucá se fimu bine intielesi, suntemu siliti a reproduce mai intregu aeelu articulu, si o facemu acésta cu atatu mai vertosu, cu catu scriitorulu aceluia si este „siguru, cumuca cuventele densulu voru resuna indesiertu“, si cu catu noi suntemu determinati a nu suferi cá acelea se resune in desiertu. Deci eata acelea cuvinte:

„De si ne propuseseram a nu ne ocupa cu decurgerea adunarii din Sabiu, totusi e preste putintia a nu vorbi atunci, candu adica dela unii barbati, cari afectésa a fi buni legislatori*), se audu nisce cuvinte, care sunt bune pentrucá se puna in miscare plebea de pe strate, neci decumu inse pentru cá se resune de pe tribun'a unei dietei. De acestea se tienu pasagele acelea, care condamnandu legislatiunea nóstra vechia, se intindu la acelea parti ale ei, la a caroru condamnare potemu dice numai atata: Ci se póte procesu cu Ddieu, pentruce n'a luminatu pe omenime mai curendu, — dupace acésta pe atunci fusese totu asemenea in tóta lumea.

Nu voimu a cita dela nemeni, neci a ataca cuventele nimenui; reflectamu numai la doua pusetiuni fórte cunoscute, dintre care una este, ca legislatiunea nóstra vechia de aceea este aruncata cu noroiu, pentru ca nu a datu si poporulu parte la legislatiune; eara cealalta, care ar voi a face pe lume se crédia, cumuca acelu locu alu aprobateluor, carele regulésa portulu tieraniloru, a fostu indireptatu deadreptulu asup'a poporulu romanescu.

Ve potemu spune de repetite ori, cumuca noi nu suntemu neconditionatu admiratori legislatiunii nóstre celei vechi, precumu si aceea, cumuca legile nóstre cele vechi sub numire de tierani tocma asia au intielesu pre nenobilulu maghiaru, cá si pre romanu, deci candu au adusu legi asup'a tieranu-

*) Buni legislatori?! Care ardelénu, romanu, unguru, sasu, va avé astadi curagiulu a dice despre sine, ca este unu bunu legislatoru??

lui, n'au adusu asupr'a romanului. Acésta este unu lucru, pre care'lu intielegem cu totai, pe care inse nu voiescu a'lu intielege aceia, careia oftésa dupa stupidele (negióbele) aplause de pe strate.

Aceia, carii condamna legislatiunea, pentru ce nu a pusu si pe tieranu in fruntea mesei verdi si nu vrea a cunósce, ca tribun'a nu este pajisce verde, unde fiacare se póta alerga dupa fantasi'a sa, se si arunce ochii preste Buceci la Romani'a, se citésca in legislatiunea ei si se ne arate, déca legislatiunea de acolo a intrecutu pe cea ardeléna. Ci se nu mergem acolo, se mergem in modelulu Romaniei, in Françi'a. A trebuitu se sparga revolutiunea cea mare din 1789, pentru cá incái cuventarea lui Sieyes despre a „trei'a clasa“, adica despre cetatieni se nu sune indesiertu, si a fostu trebuintia de ajutoriulu limbei de focu a lui Mirabeau, pentrucá clas'a cetatiéna se fia recunoscuta. Acea clasa a poporului, care astadi este ea insasi o potestate in statu, trebuia se asculte intr'unu genunchie rescriptele regesci, candu totu in acelu timpu nobilulu françiosu isi aruncá cu trufia caciul'a pe o ureche; si totusi burgarulu portá numai sarcinele, eara despre insusi poporulu nu era nici vorba cá macaru se póta visa la vreunu dreptu. Si acést'a erá in Françi'a in secululu alu 18., candu legile nóstre sasului nenobilu iau datu de sute de ani drepturi, eara in a. 1405, candu poporulu i s'a concesu emigratiunea libera, cetatieniloru corónei unguresci li s'a deschisu calea legislatiunii, eara anume in Ardealu orasiéle erá tocma asia reprezentate cá si comitatele. Deei in acésta privintia legislatiunea nóstra cea vechia numai acela o póte improscá cu tina, carele nu cunósce neci istori'a dreptului patriei sale neci pe a Europei.

Si ce se dicemu acelor'a, carii ataca pe strabunii nostrii, pentruca s'au amestecatu la portulu poporului. Ci ca aceia, carii isi tragu viti'a lor dela Romul dóra vor sci atata, ca precumu la tóte poporale din vechime, asia si in Roma portulu erá regulatu totudeauna prin lege, intru atata, catu spre a nu mai memora si altele, celu carele nu erá cetatiénu romanu, trebuia se amble cu capulu necoperitu. Si óre in Europ'a mai dincóce numai la noi au fostu asemenea legi? Intre altele, in imperiu (germano-romanu si in Françi'a — Not'a trad.) erá regulatu prin lege, catu de lungu se fia gurguiulu (verfulu) ciobóteloru (cismeloru) pentru fiacare clasa de ómeni, incatu cavalerii de rangulu 1-iu avea gurguiu de cate 1/2 cotu, eara la clase mai de díosu gurguiulu se mesurá cu policariulu.

Asiá erá pe atunci in Europ'a spiritulu secolului. Sasii din Ardealu au luat o parte mare la asemenea legi si leau pastratu pana in secululu trecut (ba dieu alocurea pana in diu'a de astadi. Not'a trad.) In Sabiiu la 1676 fiindu dintelele (spitzen) portate de fete mai late de catu erá legea, li s'au taiatu prin dorobanti. In diu'a de pasci din a. 1679 s'au anienatu de cuiu la usi'a besericei o pareche de fórfeci spre a scurta vestumintele prea luesúse. La Brasiovu in an. 1734 a esitu unu regulamentu prin care se prescria pentru barbati si femei felulu portului. Mai in scurtu, asemenea esemple s'ar poté aduce cu sutele, cu care tóte amu adeveri aceea, cumuca legislatiunile straine de pe airea au fostu — déca ve place asiá, totu asemenea de barbare cá si cea nngurésca scl. scl.“

Ar fi crediutu D. Redactoru alu lui „Korunk“, candu sia scrisu articululu seu de fondu din Nr. 98, ca se va afli romanu, carele se recunósca de adeveri ambele reflexiuni principale facute de dumnealui in acelasu? Eata aici nnulu, care i le recunósce, fara totusi cá se'i recunósca si dreptulu de a incrimina contrarii acelu legi. Asiá, unu romanu, carele in cursulu vietii sale de publicistu mai multe legi din Aprobate si Compilate lea numitu de cateva ori barbare, si astadi chiaru nu'si retrage cuventulu, ci repetiesce, ca acelea cateva legi sunt in adeveru barbare. Ci acumu se vedemu cumu se póte esplica o contradicere cá acésta. Fórté usioru; pentruca contradicerea este numai paruta.

Candu ar fi sustienutu cineva, cumuca in seculii XV, XVI si XVII n u m a i aristocrati'a Ungariei si a Transilvaniei a fostu fanatica, rapitóre, barbara, tirana, dá, in acestu casu „Korunk“ ar mai avé dreptu, cá se se supere pre cutare séu outare membrii ai dietei. Ci asiá ceva nu a disu si nu a sustienutu — cu scirea nóstra — neci unu romanu. Au nu noi amu fostu aceia, carii la mai multe ocazioni amu descrisu neauditele crudimi ale germaniloru patrute in seculii trecuti asupra semintiiloru slavóne din Prusi'a si Silesia, pre candu acestora li se taiá spre pedépsa limb'a din gura, déca nu voiau se invetie si se vorbésca nemtiesce? Au nu cunóssem noi fiorosulu jugu aristocraticu sub carele au gemutu tieranii din Cermani'a, tieranii si burgarii din Françi'a? Si Auto-da-fe alu Spaniei cui se nu fia cunoscutu? Si formi-

dabilulu regimu alu Venetiei? Si brutal'a portare a nobiliimii polóne impinse asupra tieraniloru pana la jus primae noctis? Óre inse pentruca cunóschem aceste si o mie alte datine si legi crude si barbare, din alte tieri si dela alte pópora, urmeaza de aici, ca pre cele rele si feróse de acasa dela noi se le retacemu, se le acoperimu? Asiá ceva nu cere dela noi neci „Korunk“ Va urma.

Academí'a de drepturi in Clusia, dupa „Gen. Cor.“ se reinfientiéza; ea dicé, ca Mai. S'a pe lunga sanctionarea infintiariei acestei academii s'a induratu a concede, cá se se faca pasi si la infintierea unei universitati paritetice in Sabiiu, substernenduisé proiectele corespundietórie. Apoi la academiéle de drepturi in Clusiu si Sabiiu se se faca o alipitura de a se tiené prelegeri si in limb'a romana, cu remuneratiuni aplacitate de cate 200 pana la 250 fl. m. — —

Iertare dela timbru. La cererea universitatii natiunii sasesci pentru liberarea de timbru la procedurile judiloru lócali in sasime pentru procese dela 20 fl. in díosu, in guberniu cu emisu din 13. Juliu 1863, Nr. 22,977, face cunoscutu iurisdictioniloru, ca ministeriulu de financia a avisatu pe directiunea financiaria din Ardealu, la susternerea ei din 8. Juniu Nr. 26,046, „cumuca pertractarile si sentintiele de oree procese, ce se tienu de competintia magistrateloru si judiloru locali sunt libere de timbru, déca nu trece obiectulu certei preste sum'a de 12 fl.“

Din Secuime, 24. Augustu 1863 st. n. Mai bine cá de doue septemani secuimea se afla intr'unu morbu epidemicu, care s'a escatu dela nesce ómeni fara caracteru, cu o natura cholerică, plina de malitia, antipatia, si invidia.

Prein aceste cuvinte va se dicu: Ca tóta secuimea se afla agitata asupra romaniloru, si mai alesu asupra pretiloru romani, dein cauza, ca acestia bujtogatuescu poporulu romanu in contra maghiariloru. (Cumu? Unde? Cu ce? Or din seninu?! R.)

Nu e barbatu, nu e femeia, care cu infforare se nu vorbésca despre acestu planu horendu alu romaniloru, „caci vréu se revoltédia asupra lor!“ (risum teneatis! R.) Ma unii siau si asemnatu locu de asilu, de mantuintia, in muntii cei mai deaprópe, unde voru se scape in óra de periclu!

Ce se dicemu la tóte acestea!? — Spiritu de egalitate si fratietate?!

Ar fi fórté de doritu, cá respectivele oficiolate se pasiésca curundu si energicu, incontr'a unoru astufeliu de scorniri si machinatiuni dusimanóse, dejositóre si negritóre de caracterulu unei natiuni leale si pacinice; se puna stavila agitatoriloru malitiosi si defaimatori, carii nu incéta a semena negina in pamentulu vecinului seu, cu duchu necuratu agitandu si causandu cu aceste reactiune in poporulu celu indulgentu si blandu. De alta parte nu potu lasa neatinsa si acea fama: cumuca se afla o suma de hoti, carii se tienu pe aici prein paduri, si mai alesu in sc. Odorheiului; carii ataca desu calatorii, storcundu bani dela ei. Se dice, ca acesti hoti ar fi arestanti fugiti din Gherl'a.

Totu pe aici pe la noi, opiniunea publica in privintia tramiterii deputatiloru la dieta e feliurita. S'ar' afla multi dintre secui, carii aru primi sarcin'a de deputatu astufeliu, cá se intre in dieta, cá alesu dein partea mai multoru alegatori, dar' fric'a ei retiene, ca nu cumuva, reintorcunduse se fia terorisati si persecutati de partia contraria. e. u.

Blasiu, 18. Aug. 1853. Secet'a cea mare, ce domnesce in tienutulu nostru, face, se se usce cucurudiulu inainte de a fi legatu. Fire-ar, se ne insiele semnele, dar' tóte arata intr'acolo, ca recolt'a cucurudiului va fi multu mai rea, cá de mediulocu.

Adeveratu in tómn'a trecuta s'au culesu bucate, in catu dein ele s'aru fi potutu coperi scaderea, ce vomu avé in estu anu. Si acésta cu atatu mai vertosu, cá in iérn'a trecuta bucatele au fostu eftine de minune. Pretiurile nu au crescutu nece in primavéra, asia catu pre la rosalia cucurudiulu erá numai cu 44. Dein care cauza economii nostrii numai de necasu mare au ruptu cate ceva dein bucatele intrecutorie. Ci inse acumu s'au suitu rapeds pana la 110 cr. Speculantii judei, si banatiani cumpara de prein tóte anghitóre; si economii vediendu urecare pretiureloru — de care ei nu visaseră — se grabesca spre daun'a loru a vende in ruptulu capului, nu pentru cá dóra se faca locu pentru procreatiunea anului curente, nu, ca acést'a usioru va incapé, ci cá se si póta plati darile si se se mai scape de clescele usurariloru, in cari apucasera, pre candu pretiulu bucateloru erá de batujocura. Nu trece di, in care se nu paseze prein Blasiu cara

incarcate pentru Banatu — lucru aci neindatinatu. — In tipulu acest'a cósiiurele se desiarta si anulu curente nu promite tomna, carea se ni le impla. Deci si grigea pentru pana de tóte dilele cresce.

Multu mai semtita este lips'a de nutretiu pentru vite. Nu e de ajunsu, ca mai nu este fenu pre iérna: locurile de pasiunatu sunt fara ierba; funtanele pre la unele sate fara apa, in catu ómeni si vite se cocu de sete, si de se intempla focu, nu ai cu ce se-lu stingi, se latiesce cá fulgerulu, si sate intregi sunt amenintiate a fi preda elementului turbatu. Prein veeni s'au templatu focuri mari in Ciufudu si Judvei si mai de curendu in San-Martinu si Valea sasului.

In mediuloculu atatoru necasuri si cercustari insuflátórie de grigi diu'a de 18. Augustu este pentru spiritele nóstre celea turburate unu adevératu repausu. Ea ne imple de maugaiere si bucuri'a nefaciariata; pentru ca face, se ne aducemu aminte, ca de si natur'a si-a subtrasu bine-cuventarile dela multe locuri ale Transilvaniei: totusi tiér'a acésta intru altu respectu chiaru anulu curente-lu póte numi de pré manosu, manosu intru atát'a, incatu granulu celu curatu alu egalei indreptatiri pentru toti filii acestei patrie chiaru in estu anu a privitu mai bine, cá ori-candu alta data, si spicele lui cele pline au innecatu multi spini de celi grasi pre tempulu feudalismului repausatu.

Aceste cugete ne ocupau mentile, pre candu clopótele ne chiama la serbarea solena a onomastecei Mai. Sale Imperatului Franciscu Josifu I.

Poporulu cu mare cu micu alergà inaintea altariului spre a urá fericiti ani si domnia indelungata A celuia, care de pre inaltimea tronului prochiamà rumperea cu institutiunile stravechi ale tieriei acesteia, pre catu acele nu respundu la spiritulu tempului presente. Asculte ceriulu rogatiunile versate pentru acestu Domnu iubitoriu de fericirea supusiloru sei.

—u.

Chronica din afara. PRINCIPATELE UNITE ROMANE.

Diurnalele din Romani'a nu inceteadia a se atacá intre sene in capulu partiteloru loru. „Romanulu“ scóte la lumina totufelinlu de prepusuri si invinuiru asupra guvernului actualu, spunendui verde in fačia, ca elu nu e legitimu, ca lucrarile lui sunt neconstitutionale, si contributiunea ceruta de elu nu trebue se se platésca, decatu pe lunile, ce otarise camer'a. — Atata libertate de tipariu, cata o reprezenta vorb'a Romanului, nu credu se se mai afle inca in vreo tiéra a Europei, si acésta lauda i se cuvine numai guvernului actualu cu tóte defaimelile ce se arunca asupra-i. — „Buciumulu“ antagonistu congiuratu „Romanului“, 'lu da pe acesta de vendiatoriu in soldulu coalitiunei si alu strainiloru venetici, cari punu stavila avantarei nationale prin metechne sirete; ambele diurnale pórtu o vorba cá cumu s'aru afla in ajunulu unui resboiu mare; si déca conferimu, ceea ce dice si diurn. L'Esprit Public intr'unu art. alu filo-romanului D. Hippolyte Castille, publicistu françesu, cumuca in casu de resboiu Rusi'a aru trebui se se atace prin Romani'a, — apoi cine sci, ce mai póte veni asupr'a tieriloru acelor'a.

Militi'a romanésca se afla in lageru la Cotroceni in exercitiu continuu.

Caus'a Poloniei nu vré a misca din locu. Diplomatia paré, ca vré numai se'si mantue urechi'a d'inaintea opiniunei publice, atatu de lasu procede. In 17. sosira notele poteriloru in Petruburgu, inse prin. Gortschakoff respunse reprezentantiloru, ca fara voi'a si scirea Czarului, care tocmá se dusesse catra Crimea, nu póte se respunda. Numai orbulu nu vede, ca Rusi'a vré se tamande lucrulu pana in iérna, cá la anulu 1812, apoi iérn'a inca va ajuta la respandirea insurgentiloru. — Sangele curge mereu. In 8. Aug. lenga Zirzin intre Varsavi'a si Lublinu se incaierà o lupta inversiunata, incatu dintre 3 compagnie de infanteria rusa si unu despartimentu de cazaci, abia au remasu vreo suta cu viétia si si acesti luati prinsu. Li se luara rusiloru 2 tunuri, arme, munitiune si vreo 3 milióne fiorini polonezi; cadiura inse si din partea poloniloru vreo 80. Diurn. de „Breslavi'a“ dice, ca rusii au perdutu aici 500 de ómeni, 2 tunuri si 180 de mii de ruble de aur si argintu, cari tocmá se straportau.

Diurnalulu „Gen. Corr.“ i se scrie dela Frontier'a rusopolona ca in nóptea dintre 14. si 15. a lunei curinte in cerculu de Mogit in partea resariteana intre Koscielnicu si Vo-

licza s'au ivitu cam 5—600 de rescolati, intre cari si calereti, si se nisniau a trece in Poloni'a rusésca. Armat'a austriaca dela granitia ia persecutatu pe rescolati. Se dede focu de ambe partile, in a careia urmare cadiura d'intre poloni 2 insi si se ranira 15, cari se departara parte la Cracovi'a, parte la Niepolomicze; 20 de poloni remasera de óstea loru si devenira prinsu in manele ostasiloru austriaci, cari luara dela poloni si arme multe si 7 cai. Rescolatii ce trecura pe la Volizza luara calea dreapta spre Iglomija, unde in 15. l. c. se audira si impuscaturi, deci se deduce cumca avurá atacuri cu Rusii. Dela Iglomija s'au retrasu rescolatii spre miadianópte in paduri, unde ii impregiurara ostile rusesci, si ii alungara catra granitia. Polonii in urmarea acestor'a se imprasciara, si in nóptea de 16. Augustu fugindu pe teritoriulu austriacu, armat'a austriaca dela granitia, prinse d'intre densii 159 de insi. Se vorbesce ca d'intre poloni au cadiutu 30, si s'au ranitu 50 insi. —

Sibiu, 28. Augustu c. n. 1863. Astadi a pasitu diet'a Transilvaniei la celu mai insemnatu faptu, care de atatea sute de ani l'a asteptatu fara repausu natiunea romana cu o nespusa ardóre a animei sale, si carui'a adi fiacare romanu transilvanu ei zimbesce cu fačia plina de bucuria, si totudeodata de multumita si de recunoscintia catra celu mai dreptu si induratu monarchu alu seu, din a carui anima a isvoritu; care ilu face in veci neuitatu, si care totudeaun'a ei va pastrá numele seu stralucitu in animile cele sincere ale romaniloru. Acestu faptu, la care pasi astadi adunarea legislativa este „Inarticularea natiunei romane si a confesiuniloru ei.“

Patrushi de insemnatatea dilei de astadi mai multi membrii siau redicatu vocea spre a esprimá sentimentele cele nobile pentru infratirea cea adevérata a tuturor natiuniloru din Ardealu.

Contele Beldi luà antaiu cuventulu si urmatu de aplausele adunarei intregi isi esprimá dorinti'a, cá se védia natiunea romana egalu indreptatita cu celelalte natiuni si asia se se infratiésca tóte popórele transilvane, pentru binele loru si alu patriei.

Venerabilii capi besericesci romani, Esc. S'a Metropolitu Conte Ales. St. Siulutiu si Escel. S'a Bar. de Siagun'a inca siau redicatu vocele urmati de viue aclamari ale casei. Metrop. Conte Siulutiu repetédia aceea ce au disu in conferent. dela Alb'a-Julia, ca adeca natiunea romana nu a fostu neciodata subjugata cu armele, ci din buna voi'a s'a a datu mana cu ungurii (la Esculeu) si a avutu drepturi si privilegii, in cari ei au primitu si pe magiari, si caus'a, ca au perdutu acele drepturi au fostu numai, ca s'au tienutu de religiunea greco-orientale scl. Numai vrea se aduca date din istoria, cá se dovedésca aceea, ci doresce, cá se fia tóte aceste acoperite cu vecinica uitare; doresce, cá de aci incolo se se intemeiedie o adevérata infratire intre popórele Ardealului, punenduse si natiunea romana in asemenea drepturi.

Esc. S'a Bar. de Siagun'a patrushi de insemnatatea dilei de astadi, isi exprima dorintia intr'acolo, cá, egal'a indreptatire a natiunei romane si a confesiuniloru ei se se faca pe bas'a legiloru celoru vechi transilvane, adeca dupa cumu sunt si celelalte natiuni indreptatite. Ar' dori inca, cá se fia 2 articule, unulu pentru egal'a indreptatire a natiunei romane, altulu pentru egal'a indreptatire a confesiuniloru ei.

Dupa aceea urmédia Schuller, care dice intre alte, ca daca se va face inarticularea dupa spiritulu nu dupa forma, atunci pacea intre popóre nece odata nu se va mai stricá.

Dintre cuventatorii de astadi mai sunt inca: cons. gub. Lazaru, capitanulu supr. A. Bohetielu, adm. Puscariu, secr. gubern. Mog'a, Gull, Branu de Lemény, Gaietanu, cari toti au vorbitu cu unu zelu, care intr'adeveru au inaltiatu insemnatatea dilei de astadi. Aureliu.

Desbaterea generala se va continua mane. —

— Noii deputati alesi s'au dechiaratu, ca nu mergu la dieta, asia in 7. Sept. se face a 3-a alegere in Secuime.

Cursurile la bursa in 25. Augustu 1863 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 32 cr. v. a
Augsburg	—	—	111 „ 35 „
London	—	—	111 „ 80 „
Imprumutulu nationalu	—	—	82 „ 40 „
Obligatiile metalice vechi de 5 0/0	—	—	76 „ 75 „
Actiile bancului	—	—	793 „ — „
„ creditului	—	—	191 „ 70 „